

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИГОЛОСНИХ ФОНЕМ АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ
СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МОВЛЕННІ ДИКТОРІВ НІМЕЦЬКОЇ**

Стаття присвячена вивченню особливостей фонетичної асиміляції англо-американських запозичень німецької термінології сфери інформаційних технологій. Виявлені деякі закономірності реалізації приголосних фонем англійської мови в злитому німецькому мовленні. Отримані дані підтверджують існування фонологічних інновацій (ксенофонів) у системі консонантизму німецької мови.

Сучасна дійсність характеризується переносом "епіцентру" життя суспільства з реального світу в умовну, віртуальну реальність. Проникнення новітніх технологій у повсякденне життя людини приводить до значного поширення лексики даної сфери та її входження в усну комунікацію не тільки професіоналів, але й користувачів. Особливого значення в зазначених умовах набувають лексичні новотвори сфери інформаційних технологій, тобто так звана комп'ютерна термінологіка. Основний шар сучасної німецької комп'ютерної термінологіки становлять англо-американські запозичення даної сфери [1: 1]. Вивчення впливу сучасного етапу англо-американських запозичень на всіх рівнях німецької мови є актуальною задачею лінгвістичних досліджень.

Об'єктом даного дослідження є прочитане мовлення професійних німецьких радіо дикторів північного регіону Німеччини у випусках новин, що носять інформаційний характер, віднесених до сфери інформаційних технологій. В якості предмета дослідження обрана варіативність реалізації консонантних фонем англійської мови в німецькому звучному мовленні сфери інформаційних технологій.

Орієнтація на мовлення дикторів-професіоналів у якості вимовного стандарту залишається провідною при дослідженні німецької нормативної вимови [2: 65]. Вимова представників північного регіону, які є "законодавцями" орфоепічної норми, відрізняється дотриманням всіх установлених правил вимови [3: 86]. Тексти випусків новин, реалізовані в середньому темпі, емоційно нейтральні, у них відсутнє діалектне забарвлення, характеристики звукових модифікацій наближаються до своїх основних алофонів [2: 55].

Мовний матеріал представляє собою репрезентативний список англо-американських запозичень німецької комп'ютерної термінології, що складає 420 лексичних одиниць. Матеріалом дослідження послужило мовлення дикторів німецької радіостанції "Deutschlandfunk" (запис 2004-2008 років) обсягом звучання 4 години 30 хвилин.

Мета даного дослідження полягає у виявленні особливостей і закономірностей реалізації приголосних фонем англійських запозичень у німецькому мовленні сфери інформаційних технологій.

Даний етап дослідження обмежений методами теоретичного аналізу й методом наукового спостереження.

Дослідження особливостей вимови англо-американізмів у німецькій мові свідчать про перевагу англійського варіанта вимови над американським [4: 11; 5: 117]. Тому в даному дослідженні порівняння вимови англо-американізмів у німецькому контексті виконується у відповідності із англійською нормою вимови.

Порівняльний аналіз систем англійського й німецького консонантизму демонструє істотні розходження. Так, у німецькій мові відсутні приголосні фонемні [t], [d], [w], а так само африката [g]. Фонемні й фонематичні розходження зумовлюють розходження в дистрибуції звуків, наявних у фонемному інвентарі обох мов: фонема [c], що в німецькій мові зустрічається тільки в ауслауті, фонемні [s], [sp] і [st] в ауслауті, а так само дзвінкості шумні приголосні в ауслауті. В якості відповідностей-замін англійських фонем [s], [sp], [st] у німецькій мові можна розглядати схожі фонемні [z], [Sp], [St], для англійської фонемні [c] – відповідну німецьку фонему [C] або [S], для англійської фонемні [G] – німецьку [Z].

Протиставлення приголосних по ознаці дзвінкості-глухості характерно для англійської мови у всіх позиціях, у той час як у німецькій мові в позиції кінця слова й складу відбувається обов'язкове оглушення дзвінкого приголосного. Крім артикуляційних розходжень, для англійської мови значимою є тривалість попереднього голосного ("prelenis lengthening" (подовження голосного, що передує дзвінкому шумному приголосному) [6: 45; 7: 107].

Наступне розходження в дистрибуції приголосних фонем виникає між англійськими фонемами [N] і [Ng]. У німецькій мові комбінації графем "ng" відповідає винятково фонема [N], у той час як в англійській мові як [N], так і [Ng]. Дані дослідників свідчать про те, що в німецькій мові при вимові

англо-американських запозичень не відбувається диференціації між [N] і [Ng], і обидві англійські фонемні замінюються фонемою [N] [6: 236].

В якості найбільш ймовірної заміни-відповідності англійським приголосним фонемам [T] і [D] виступають німецькі фонемні [s] і [z]. Також можлива передача [T] і [D] фонемою [t], що обумовлено орфографією: (English) *synthasizer* [Trɪl↔] – (Deutsch) *Synthasizer* [t].

У випадку з фонемою [w] вживання знайомої графеми для позначення незнайомої фонемі може внести невизначеність для мовця, тому що в німецькій мові фонемні [v] відповідають графемні "w" і "v". Таким чином, з огляду на графемно-фонемну співвіднесеність англійської графеми "w" і фонемні [w], в німецькому мовленні можлива реалізація графеми "v" фонемою [w] за аналогією.

В англійській мові розрізняють "світлий" і "темний" варіанти реалізації фонемні [l]: "світлий" варіант [l] характерний при реалізації в позиції перед голосними, особливо перед голосними переднього ряду. "Темний" (велярний, задньопіднебінний) варіант [l] характерний у позиції кінця слова й перед приголосним [7: 97]. У німецькій мові фонемні [l] завжди "світла", альвеолярна.

Реалізація фонемні [r] в обох мовах залежить від її позиції в слові. В англійській мові в анлауті фонемні [r] реалізується як альвеолярний апроксимант, у німецькій мові – як увулярний фрикатив або апроксимант. У поствокальній позиції в межах складу в англійській мові фонемні [r] реалізується як шва або не реалізується зовсім. У німецькій мові фонемні [r] після довгого голосного вокалізується, після короткого голосного можливий один з консонантних варіантів або вокалізація. Особливості реалізації англійської фонемні [r] у поствокальній позиції в німецьких запозиченнях сфери інформаційних технологій були вивчені в рамках дослідження реалізації голосних фонем [8: 84].

Фонемні [t] і [d] є альвеолярними (або альвеолярно-дентальними) в англійській мові й дентальними в німецькій, настільки незначне розходження не представляє інтересу для дослідження, так само як і фонемні [f].

Цікавим представляється вивчення реалізації англійських фонем у позиціях, неможливих у німецькій мові в силу фонотактичних обмежень. Так, в автохтонному німецькому матеріалі в анлауті не існує глухого [s] ні перед голосним звуком, де він реалізується як фонемні [z], ні перед фонемні [p] і [t], де він вимовляється як [S]. Так само підлягає вивченню реалізація англійських дзвінків приголосних фонем в ауслауті, які в німецькій мові завжди оглушаються в даній позиції.

Порівняльний аналіз звукової системи англійської й німецької мов дозволив виділити ті англійські фонемні, які піддалися вивченню в ході дослідження: відсутні в німецькому фонетичному складі або неможливі в певних позиціях у слові внаслідок фонотактичних обмежень мови. Таким чином, матеріалом для даного дослідження були обрані наступні приголосні фонемні англійської мови: [T], [D], [w], [G], що не мають еквівалентних фонем у німецькому фонемному інвентарі; [ɾ], [ʔ], що мають еквівалентні фонемні, але значно різняться артикуляційно; [s], [sp], [st] в анлауті й [b], [d], [g], [z] в ауслауті, що мають у німецькій мові фонемні відповідності, чий прояв у даній позиції обумовлено правилами фонотактики німецької мови.

Аналіз реалізації голосних англо-американських запозичень у німецькому мовленні дозволив виявити наступні закономірності (процентне співвідношення обчислювалося, виходячи із загальної кількості зафіксованих реалізацій лексем у кожній категорії):

Реалізація англійської фонемні [T] у німецькій мові продемонструвало наступні варіанти:

[T] – 100%: Bluetooth

[s] – 0%

[t] – 0%

Реалізація [D]

[D] – 100%: Ethernet Protokoll, Python

[z] – 0%

[t] – 0%

[d] – 0%

Реалізація [G]

[G] – 60%: Manager, Job, GPS, Image, gmail, digital object identifier, App-Engine, Virgin Media, Business Intelligence, IP Justice, digitale Information, der General Public License, Joost, Java

[z] – 0%

[C] – 0%

згідно правил німецької вимови: j - [j] - 0%

g - [g] – 40 % : digital, Digitalisierung, Generator, auf digitalen Assistenten

Реалізація [b], [d], [g], [z] в ауслауті

Фонема	Оригінальне звучання	Оглушення в ауслауті
b	5%: wireless hub	95%: Web, Website, Webbrowser, Computing Lab, Web-Strategien, USB-hub
d	19%: world wide, Cloud-Computing, Grid-Computing, Ultrawideband-technik, Worddokument, Video-Downloads	81%: Trend, iPod, Video-Podcast, via RSS-Feeds, Downloads, Download-Rekorde, Hewlett-Packard, Download, an Bord, Broadband
g	0%	100% Logdaten, Big Torrent Client, Underdog
z	3%: Video-Downloads	97%: Windows, des Music Stores, Commons, Emails, Displays, Spams, Carphone Warehouse, des Music Stores

Реалізація [l]

[l (e)] – 5%: Digital Life, Firewalls

[l] – 95%: E-mails, Apple, Digital Life, Player, Power World Seller, Display, Spam-Folder, Google, der General Public License, Videoplayer, Oracle, digital

Реалізація [w]

[w] – 67%: Windows, Software, Networking, Hardware, Workflow, Telewest, Hardware, wireless, WIMAX, Time Warping-Verfahren, gmailswap.com, Website, Carphone Warehouse, Spyware, Ultrawideband-technik, wireless hub,

[v] – 33%: Hardware, Worddokument, Web, World Wide Web, wireless USB, wireless, Software

Реалізація [s], [st], [sp] в ауслауті

[s]:

[s] – 84%: Microsoft, Software, surfen, Songs, Service, des Music Stores, Power-Seller, Sender-ID, Simple Mail Transfer Protokoll, Linuxserver, Softwareloesungen, Simple Mail Transfer Protokoll, Service Provider, angesurften, Software, Solution, Browser

[z] – 9%: Sensoren, Software, Sensor, Browser

[st]:

[st] – 100%: Starter, Music Store, Startup-Companies, Memory Stick, installiert

[St] – 0%

[sp]:

[sp] – 100 %: Anti-Spam, Display, Spamfilterung, Spam-Folder, Webspace, Spam-Filter, Spam-Ordner, Spam, Anti-Spam-Allianz, Spamflut, Spamaufkommen, Spam-mails, Spamkiss

[Sp] – 0%

Реалізація [r]

[r] – 89%: freenet, Air Port Express, Tomb Raider, Copyright, Carrier, Creative Commons, Memory Stick, Service Provider, Broadband, gegen Copyrightverstoessen, Open Street Map, Browser, Opera, Oracle

[r] – 11% : Sensoren, programmiert, Opera, Big Torrent Client

(в основному увулярне [r] або відповідний апроксимант). Диференціація між німецькими алофонами не проводилася.

Як свідчать результати проведеного дослідження, більшість приголосних звуків англійських запозичень реалізуються в німецькому мовленні відповідно до правил англійської фонетики, виключення становлять лише дзвінки кінцеві приголосні, які оглушаються наприкінці слова й складу й реалізація [l]. Фонетична система мови, як і **будь-яка частина мовної системи** не є незмінною, стійкою й симетричною у своєму розвитку і являє собою систему можливостей, повністю не реалізованих [9: 12], що **може вдосконалюватися для того, щоб відповідати зростаючим вимогам суспільства [10: 6]**. Отримані дані підтверджую висновки дослідників про існування фонологічних інновацій (ксенофонів) у системі консонантизму німецької мови [11; 12; 13; 14; 15], вивчення особливостей вимови приголосних ксенофонів у німецькому мовленні заслуговує подальших досліджень із застосуванням методів інструментального аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Махачашвілі Р. К. Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови у сфері новітніх технологій: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – Запоріжжя, 2005. – 22 с.
2. Петлюченко Н. В. Реалізація консонантних сполук на стику лексичних одиниць (інструментально-фонетичне дослідження на матеріалі мовлення дикторів радіо та телебачення Німеччини): Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – Одеса, 1999. – 197 с.
3. Бондаренко Е. С. Територіальна варіативність голосних і приголосних сучасної німецької мови (експериментально-фонетичне дослідження): Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – Київ, 2005. – 219 с.
4. Abresch J. *Englisches in gesprochenem Deutsch. Eine empirische Analyse der Aussprache und Beurteilung englischer Laute im Deutschen: Inauguraldissertation zur Erlangung der Doktorwuerde.* – Bonn, 2007. – 271 S.
5. Leemann A. *Acoustic Analysis of Swiss English Vowel Quality: A Quantitative and Qualitative Approach in Second Language Acquisition.* Universität Bern: Arbeitspapiere des Instituts für Sprachwissenschaft, 42, 2006. – 163 p.
6. Eckert, Hartwig und William Berry *The Phonetics and Phonology of English Pronunciation.* – Trier: Wissenschaftlicher Verlag, 2002. – 289 p.
7. Бровченко Т. О., Корольова Т. М. Фонетика англійської мови (контрастивний аналіз англійської та української вимови): Підручник. – 2-ге вид., переробл. та доп. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 300 с.
8. Жмаева Н. С. Реализация гласных фонем английских заимствований сферы информационных технологий в речи немецких дикторов // Новітня філологія, № 8 (28). – Миколаїв: Видавництво МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – С. 79-86.
9. Вербицкая Л. А. *Русская орфоэпия.* – Л.: Изд-во ЛГУ, 1973. – 123 с.
10. Ступак И. В. Функціонування системи голосних фонем перед приголосним [r] у підготовленому і спонтанному мовленні (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі німецької мови): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – Київ, 2003. – 20 с.
11. Никифоров Н. Д. Консонантная структура иноязычных слов в современном немецком языке (экспериментальное исследование): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – Одеса, 1987. – 16 с.
12. Курченко Л. М. Сучасні тенденції фонетичної асиміляції англо-американських запозичень у студентському соціолекті німецької мови (соціолінгвістичний аспект): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – Київ, 1994. – 20 с.
13. Eklund R. and Lindstroem A. *Xenophones: an investigation of phone set expansion in Swedish and Implications for speech recognition and speech synthesis// Speech Communication, Volume 35, Nos. 1-2, 2001. – P. 81-102.*
14. Munske H. H. *Ist das Deutsche eine Mischsprache? Zur Stellung der Fremdwörter im deutschen Sprachsystem// Deutscher Wortschatz. Lexikologische Studien. Ludwig Erich Schmitt zum 80. Geburtstag von seinen Marburger Schülern.* – Berlin, 1988. – S. 46-74.
15. Busse U. *Standart und Variation bei der Aussprache von Anglicismen im Deutschen // Standartvariation: Wie viele Variation vertraegt die deutsche Sprache. Hrsg. von Ludwig M. Eichinger und Werner Kallmeyer. Institut fuer deutsche Sprache, Jahrbuch, 2004. – 246 p.*

Матеріал надійшов до редакції 05.05. 2009 р.

Жмаева Н. С. Реализация согласных фонем англо-американских заимствований сферы информационных технологий в речи дикторов Германии.

Статья посвящена изучению особенностей фонетической ассимиляции англо-американских заимствований немецкой терминологии сферы информационных технологий. Выявлены некоторые закономерности реализации согласных фонем английского языка в слитной немецкой речи. Полученные данные подтверждают существование фонологических инноваций (ксенофонов) в системе консонантизма немецкого языка.

Zhmaeva N. S. Realisation of Consonant Phonemes of English-American Borrowings in the Speech of German Announcers.

The article is devoted to the study of phonetic assimilation process peculiarities of Anglicisms in German terminology within the field of informational technologies. Some rules of the English consonant phonemes production in connected German speech are defined. Findings confirm existence of phonological innovations in the system of consonants of the German language.